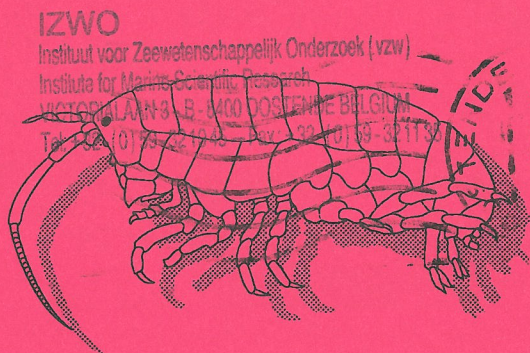

Afgiftekantoor Oostende X

ISSN 0773-3542

De Strandvlo

IZWO-VZW

Victorialaan 3

8400 Oostende

Driemaandelijks Tijdschrift
van de **Strandwerkgroep België**
Jaargang 12 nr. 3
September 1992

Verantwoordelijke uitgever: E. Dumoulin, H. Consciencestraat 67, 8301 Knokke-Heist

DE STRANDVLO - JAARGANG 12 NR. 3 - SEPTEMBER 1992.

Periodiek van "De Strandwerkgroep", vereniging voor mariene biologie.
Verschijnt driemaandelijks.

Voorzitter: Francis KERCKHOF, Muscarstraat 14, 8400 Oostende. Tel. 059/50.72.94

Penningmeester, ledenadministratie & verkoop oude nrs van De Strandvlo: Bart

VERHAEGHE, Zuidbroekstraat 11, 8600 Woumen. Tel. 051/50.23.46

Secretaris: Guido RAPPE, Kapelstraat 3, 9910 Ursel. Tel. 091/74.39.68

Redacteur: Emmanuël DUMOULIN, H. Consciencestraat 67, 8301 Knokke-Heist.

Tel. 050/51.08.41

Natuurhistorisch archiver: Jean-Paul VANDERPERREN, Hoogstraat 137, 1980 Zemst.

Tel. 015/61.07.81

Public relations: Marie-Thérèse PANNEELS-VANHAELN, Lindegaaude 3, 1830 Machelen.

Tel. 02/251.86.56

Bestuurslid: Sammy DE GRAVE, Koning Boudewijnstraat 27, 9000 Gent.

Tel. 091/20.62.42

Abonnementsprijs: 250,- BEF. Te storten op rek. 001-1091291-20, t.n.v. "De Strandwerkgroep", p/a B. VERHAEGHE (zie hoger). Buitenlandse leden gebruiken postrek. 000-1493424-12. In Nederland kan gestort worden op postgiro 580 2906 t.n.v. G. RAPPE (zie hoger).

Je kunt steunlid worden door storting van minimum 500,- BEF.

INHOUD.

Woord vooraf. Bestuursmededelingen. Excursie.	66
766 VANHAELN, M.-Th. Afwijkende <u>Tellina fabula</u> (GMELIN, 1791) in 1991 aan de Belgische westkust.	67
767 SEVERIJNS, N. Bijzondere strandwaarnemingen tussen De Panne en Middelkerke op 17 april 1992.	71
768 UDEKEM, C. d'ACQZ d'. Signalement de <u>Processa modica modica</u> WILLIAMSON & ROCHANABURANON, 1979 le long de la jetée orientale du port de Zeebrugge.	83
769 WOUTERS, D. Een kijk op het nieuwe strand van De Haan.	85
770 VANDERPERREN, J.-P. Natuurhistorisch archief.	88
Korte mededelingen.	97
Boekbespreking.	100
Gesignaleerde literatuur.	102
Vers van de pers!	103

WOORD VOORAF.

Nummer drie is daar. Het is een behoorlijk dikke aflevering geworden. Fijn om vast te stellen dat enkele nieuwe auteurs hier hun intrede doen (zonder evenwel onze vaste auteursstal te vergeten); ik hoop dat deze trend zich verder zet! Mag ik u ook de blijde geboorte aankondigen van een nieuwe rubriek; haar naam is "Gesignaleerde literatuur".

Om niet te vergeten: al wie zijn waarnemingen van deze zomer nu uitgewerkt heeft en in de vorm van een artikeltje kan gieten wordt uitgenodigd om dit naar de redactie van De Strandvlo op te sturen. Deze waarnemingen mogen ook betrekking hebben op vindplaatsen uit andere Europese landen. Graag weer uw zo noodzakelijke medewerking voor het volgende nummer!

De redacteur

BESTUURSMEEDEDELINGEN.

* Leden die een bestuursvergadering wensen bij te wonen (gewoon om er eens bij te zijn of om mogelijke suggesties m.b.t. De Strandwerkgroep te komen vertellen) zijn van harte welkom. Een seintje geven aan de voorzitter dat je wilt aanwezig zijn volstaat.

* De bibliotheek van het Instituut voor Zeewetenschappelijk Onderzoek (IZWO) is recentelijk verhuisd van het Rijksstation voor Zeevisserij naar het IZWO-secretariaat (Victorialaan 3, 8400 Oostende; tel. 059/32.10.45). De bibliotheek is voor iedereen toegankelijk, op alle werkdagen (ma-vrij) van 9u-17u. Internationale periodieken, boeken, determinatiewerken, rapporten, verslagen, e.a. over het mariene milieu in de ruimste zin van het woord kunnen er geraadpleegd worden.

EXCURSIE.

De laatste geprogrammeerde uitstap voor 1992 is:

Zondag 27 december: bezoek aan het strand van De Panne.

Afspraak: 10.30 uur aan het Leopoldmonument op de dijk.

AFWIJKENDE TELLINA FABULA (GMELIN, 1791) IN 1991 AAN DE BELGISCHE WESTKUST.

M.-TH. VANHAELEN

In de loop van 1991 was de aanvoer van Rechtsgestreepte Plat-schelpen op het strand veel geringer dan in 1990 (VANHAELEN, 1991). Toch konden gedurende het ganse jaar regelmatig kleine hoeveelheden verzameld en gecontroleerd worden op hun gestreepteheid. De beide afwijkingen die in 1990 reeds veel voorkwamen, namelijk Rp (rechts partieel gestreept) en Rt+Lp (rechts totaal + links partieel gestreept) (zie fig. 1) werden weer bijna doorlopend in kleine aantallen aangetroffen te Koksijde, Oostduinkerke, De Panne en Lombardsijde. Bijgevoegde tabel geeft er een overzicht van.

Het weze opgemerkt dat het bij de Rt+Lp-gestreepten op hun linkerkleppen steeds gaat om onregelmatige bestreping, dus grove, niet evenwijdige, ongelijke lijntjes. Alleen de zuivere Lt+Ro-exemplaren (links totaal en rechts ongestreept) bezitten op de linkerklep de regelmatige, fijne evenwijdige streepjes. Deze laatste bestrepingvorm komt echter zelden voor. Er zijn mij tot op heden slechts 6 vondsten van bekend (HERNGREEN, 1965; VAN URK, 1965; LEVER & THIJSSSEN, 1966; DE BRUYNE, 1985; VANHAELEN, 1988; 1991). De Rp-gestreepten hebben een regelmatige bestreping, al of niet vergezeld van een gedeeltelijke onregelmatige bestreping. Bij de gewone Rt kunnen ook beide laatstgenoemde mogelijkheden voorkomen (VANHAELEN, 1989).

In deze context lijkt het mij interessant eens even stil te staan bij twee merkwaardige doubletjes van de variëteit Rt+Lp. De eerste vondst, van Koksijde, dateert van 9-XI-1990. Het doubletje meet 1,3 cm en vertoont een opvallende vormafwijking: de onderrand is, vanaf de laatste groeilijn sterk omgeplooid (beide kleppen opwaarts in de richting van de rechterklep) zodat de omgeslagen onderranden een bijna platte onderkant vormen van 1 mm. De achterrand is behoorlijk gedeukt (zie fig. 2, vergrote weergave). Inzake het streepjespatroon valt hier het volgende op:
a). de rechterklep bezit een regelmatige bestreping boven de eer-

Tabel: Tellina fabula, verzameld gedurende het ganse jaar 1991 aan de Westkust.

Datum	Vindplaats	N	nRp				nRt + Lp
			I	II	III	IV	
1-1	K	40					1 1/2 opp. gestr.
4-1	K	10					
19-1	K en O	31					
1-2	O	13	2				
2-2	O	29		1			1 onderr. beneden laatste groeil. gestr.
11-2	K	32	2				
2-3	K en O	32		1			1 enkele streepjes
9-3	DP	54		1			1 enkele streepjes
17-3	O	49		1			
1-4	O	35					
4-4	O	38					
7-4	K	28				1	
8-4	L	5	1				
9-4	K en O	39			1		1 enkele zigzag str.
10-5	K en O	34	2	1			
7-6	K en O	20					
16-6	K	19		1			
20-6	K	40	2		1		1 enkele str.
3-7	K	8		1			
4-7	K	8					
8-7	K	20					1 enkele str.
9-7	K	72					
24-8	K	1	1				
23-11	K en O	77	1	1			1 enkele str. bij onderr.
8-12	O	50	2	1			
26-12	K en O	47					
28-12	K	72	2				2 1/2 opp. gestr. 2/3 opp. gestr.
29-12	K	49		1			
30-12	K en O	54					
Totaal:			16	10	2	1	10

N = totaal aantal verzamelde exemplaren

nRp = aantal rechts partieel gestreepte exemplaren

nRt + Lp = aantal rechts totaal en links partieel gestreepte exemplaren

K = Koksijde

O = Oostduinkerke

DP = De Panne

L = Lombardsijde

ste groeilijn en is eronder onregelmatig gestreept.

b). de linkerklep is tevens onregelmatig gestreept onder de plooi. Het tweede doubletje (1,8 cm) vond ik op 2-II-1991 te Oostduinkerke. Hier is de laatste groeilijn (=onderrand in eerder groeistadium) van de rechterklep sterk beschadigd geweest en hersteld. M.b.t. de bestreping is in dit geval het volgende te noteren:

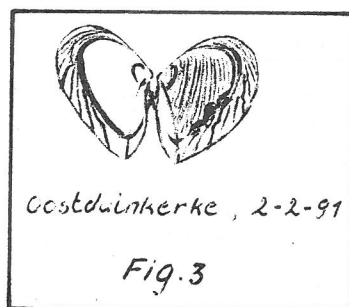
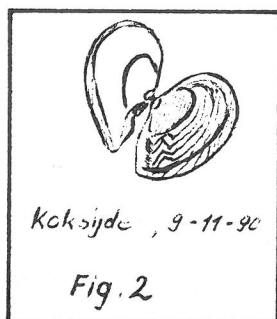
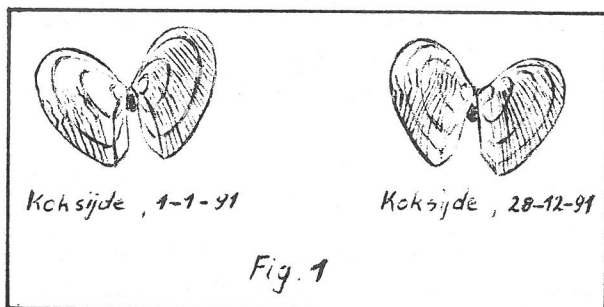
- a). op de rechterklep boven de sterk afgetekende groeilijn: een regelmatige, fijne bestreping, onder deze groeilijn een onregelmatig uitwaaiierend streeppatroon.
- b). op de linkerklep, onder de eveneens geprononceerde groeilijn: ook een onregelmatige bestreping.

Deze waarnemingen doen sterk het vermoeden rijzen dat de onregelmatige motieven het gevolg moeten zijn van een reactie van het dier op o.a. bepaalde beschadigingen en misgroeiingen van de onderrand van de schelp (stoornis in de werking van de cellen van de mantelrand ? Of een soort herstellingsprocédé ?). Voor wat de Rp betreft vind ik uiterlijk vooralsnog geen oorzaak voor het soms zeer abrupt onderbreken van de streepsculptuur (zie type I, II, III en VIII in VANHAELEN, 1989; 1991).

In een volgend artikel komen mijn bevindingen inzake *Tellina fabula* van het voorjaar van '92 aan bod.

Literatuur.

- BRUYNE, R.H. DE, 1985. Een linksgestreepte platschelp.- Het Zeepaard, 45(4): 144.
- HERNGREEN, 1965. Angulus fabula (GMELIN, 1791) linksgestreept.- Corr. blad van de Ned. Malacol. Ver., 113: 1192.
- LEVER, J. & R. THIJSSEN, 1966. Angulus fabula (GMELIN, 1791) linksgestreept.- Corr. blad van de Ned. Malacol. Ver., 116: 1221-1222.
- URK, R.M. VAN, 1965. Angulus fabula (GMELIN, 1791) linksgestreept.- Corr. blad van de Ned. Malacol. Ver., 115: 1210.
- VANHAELEN, M.-Th., 1988. Linksgestreepte platschelpen Fabulina fabula (GMELIN, 1791).- De Strandvlo, 8(2): 113-115.
- VANHAELEN, M.-Th., 1989. Een ongestreepte Fabulina fabula (GMELIN, 1791) en vele exemplaren met gedeeltelijk gestreepte rechterklep te Koksijde-Oostduinkerke.- De Strandvlo, 9(3): 67-72.
- VANHAELEN, M.-Th., 1991. Talrijke vondsten van afwijkende Tellina fabula (GMELIN, 1791) in 1990 te Koksijde en Oostduinkerke.- De Strandvlo, 11(3): 59-64.

Lindegaarde, 3
1830 Machelen

BIJZONDERE STRANDWAARNEMINGEN TUSSEN DE PANNE EN MIDDELKERKE OP 17 APRIL 1992.

N. SEVERIJS

Een wandeling op enkele stranden ten westen van Oostende op 17 april 1992 bleek, na de storm van de voorgaande dagen heelwat boeiend materiaal op te leveren. Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste vondsten op de stranden van De Panne, St.-Idesbald, Oostduinkerke en Middelkerke. Voor de zwaardscheden en mesheften worden alle vondsten vermeld.

1). De Panne.

De hoeveelheid materiaal op het strand was indrukwekkend. De volgende gegevens betreffen een deel van de vloedlijn van ongeveer 200 meter lang.

Gewone Zeester *Asterias rubens*: een tiental, alle levend, de grootste ±22 cm in diameter.

Eierkapsels van de Wulk *Buccinum undatum*: 100-den, in een oude vloedlijn dicht bij de dijk.

Gewone Tolhoren *Calliostoma zizyphinum*: 1 ex. van 17 mm hoog.

Muiltje *Crepidula fornicata*: 9 ex.; twee levende ketens (één met twee dieren en één met drie) op Halfgeknotte Strandschelpen.

Grote Zwaardschede *Ensis arcuatus*: 4 doubletten, waarvan twee juveniele.

Amerikaanse Zwaardschede *Ensis directus*: massaal, 1000-den doubletten, alle vers en waarvan 100-den levend. Vele 10-tallen dieren ingegraven in het zand en 1000-den dode dieren los tussen de lege kleppen. Enkele 10-tallen juveniele doubletten (vanaf 30 mm).

Klein Tafelmesheft *Ensis minor*: 1 losse oude klep.

Asgrouwe Tolhoren *Gibbula cineraria*: 4 ex., één onbeschadigd, grootste 14 mm.

Grote Strandschelp *Macra corallina*: 100-den losse kleppen, vele vers.

Afgeknotte Gaper *Mya truncata*: 10-tallen.

Tepelhoren *Natica catena*: 2 ex., één vers met bruine vlekjes onder de sutuur duidelijk zichtbaar.

Stekelhoren *Ocenebra erinacea*: 1 oud ex., 22 mm hoog.

Gewone Slangster *Ophiura texturata*: 1 levend ex., 10 cm in diameter.

Schaalhoren *Patella vulgata*: 1 ex.

Stevige Strandschelp *Spisula solida*: 10-tallen verse doubletten, ongeveer de helft levend.

Halfgeknotte Strandschelp *Spisula subtruncata*: 10-tallen verse doubletten, ongeveer de helft levend.

Tapijtschelp *Venerupis senegalensis*: 10-tallen losse kleppen; vijf doubletten waarvan twee met mooi vlekkenpatroon.

Ruwe Boormossel *Zirfaea crispata*: 1 ex.

2). Sint-Idesbald.

Gewone Zeester *Asterias rubens*: 2 ex., levend, grootste 17 cm in diameter.

Kokkel *Cerastoderma edule*: 2 doubletten, waarvan één met het dode dier.

Amerikaanse Zwaardschede *Ensis directus*: enkele 100-den, waarvan 10-tallen levend.

Grote Strandschelp *Mactra corallina*: algemeen, 2 levende en één dood ex.

Halfgeknotte Strandschelp *Spisula subtruncata*: algemeen, 10-tallen levend.

3). Oostduinkerke.

Weinig materiaal op het strand.

Witte Dunschaal *Abra alba*: 10-tallen levende en dode doubletten, grootste 18 mm lang.

Muiltje *Crepidula fornicata*: 1 levend ex.

Hartegel *Echinocardium cordatum*: enkele 100-den ex., allemaal met vleesresten, 4 tot 5 cm in diameter.

Amerikaanse Zwaardschede *Ensis directus*: 10-tallen doubletten.

4). Middelkerke.

Massale hoeveelheden schelpen lagen bijeengespoeld naast de golfbrekers. Onderstaande vondsten werden verzameld bij één golfbreker.

Witte Dunschaal *Abra alba*: 4 verse doubletten, waarvan 2 levend.
Gedoornde Hartschelp *Acanthocardia echinata*: 1 fragment.

Witte Boormossel *Barnea candida*: enkele 10-tallen, 5 kleppen met apophyse.

Amerikaanse Zwaardschede *Ensis directus*: 100-den verse doubletten, waaronder 10-tallen levende ex. en 10-tallen juveniele ex. (vanaf 30 mm lang).

Klein Tafelmesheft *Ensis minor*: 3 doubletten.

Tafelmesheft *Ensis siliqua*: 1 doublet en 1 losse klep.

Wenteltrap *Epitonium clathrus*: 4 ex., grootste 24 mm hoog en met duidelijk zichtbaar vlekkenpatroon.

Asgrauwe Tolhoren *Gibbula cineraria*: 1 ex. van 10 mm hoog.

Nonnetje *Macoma balthica*: algemeen, vele verse doubletten, één levend ex.

Grote Strandschelp *Macra corallina*: één levend doublet en 10-tallen losse kleppen.

Tepelhoren *Natica catena*: 4 ex., grootste 30 mm, bij 2 ex. waren de bruine strepen onder de suture duidelijk zichtbaar.

Stekelhoren *Ocenebra erinacea*: 1 oud ex., 23 mm hoog, licht beschadigd.

Gewone Slangster *Ophiura texturata*: enkele 10-tallen levende ex., grootste 11 cm in diameter.

Platte Slijkgaper *Scrobicularia plana*: 1 losse oude klep.

Halfgeknotte Strandschelp *Spisula subtruncata*: 1000-den doubletten, waarvan vele levend.

Tapijtschelp *Venerupis senegalensis*: één losse klep met paars-bruine vlekken en twee doubletten.

Op het strand van De Panne alleen werden er niet minder dan 31 verschillende soorten schelpen gevonden, op het strand van Middelkerke 27 en over de vier stranden samen werden 34 verschillende soorten aangetroffen.

Bekijken we de vondsten van zwaardscheden en mesheften, dan

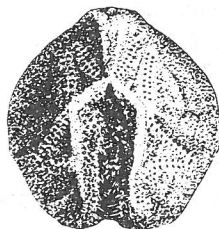
valt op dat de Amerikaanse Zwaardschede *Ensis directus*, die pas in 1987 voor het eerst bij ons werd opgemerkt, nu massaal aanspoelt, terwijl de andere soorten zeer schaars op het strand vertegenwoordigd zijn. Betekent dit dat *Ensis directus* de andere soorten heeft verdrongen voor onze kust ? Of leven de andere soorten op grotere diepte, zodat het materiaal dat op het strand aanspoelt geen goede afspiegeling is van de verhoudingen waarin de verschillende soorten voor onze kust voorkomen ?

Een boeiend probleem.

Buizegemlei 90 (bus 6)
2650 Edegem

P.S.: op de hiernavolgende bladzijden vind je in bijlage de volledige waarnemingslijsten van de verschillende vindplaatsen.

De tabellen moeten van links naar rechts over de twee aanpalende pagina's gelezen worden.

Echinocardium cordatum
(naar PRUD'HOMME VAN REINE, 1979)

BIJLAGE.

Datum: 17 april 1992.

Gemeente: De Panne.

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
=====			
<i>Abra alba</i>	Witte dunschaal	1	
<i>Asterias rubens</i>	Zeester	10	L
<i>Balanus balanoides</i>	Gewone zeepok	A	L
<i>Barnea candida</i>	Witte boormossel	11	
<i>Buccinum undatum</i>	Wulk	M	
<i>Buccinum undatum</i>	Wulk	3	
<i>Calliostoma zizyphinum</i>	Gewone tolhoren	1	
<i>Cerastoderma edule</i>	Kokkel	M	
<i>Crepidula fornicata</i>	Muiltje	9	L+V
<i>Donax vittatus</i>	Zaagje	A	
<i>Echinocardium cordatum</i>	Hartegel/Zeeklit	3	
<i>Ensis arcuatus</i>	Grote zwaardschede	4	
<i>Ensis directus</i>	Amerikaanse zwaardschede	M	L+D
<i>Ensis minor</i>	Klein tafelmesheft	1	
<i>Epitonium clathrus</i>	Wenteltrap	6	
<i>Gibbula cineraria</i>	Asgrauwe tolhoren	4	
<i>Littorina littorea</i>	Gewone alikruik	1	
<i>Littorina saxatilis</i>	Ruwe alikruik	1	
<i>Macoma balthica</i>	Nonnetje	A	
<i>Macra corallina ciner.</i>	Grote strandschelp	M	
<i>Mya truncata</i>	Afgeknotte gaper	A	
<i>Mytilis edulis</i>	Mossel	A	
<i>Nassarius reticulatus</i>	Gewone Fuikhoren	3	
<i>Natica alderi</i>	Glanzende tepelhoren	A	

(de zee was de voorgaande dagen stormachtig; massale hoeveelheid schelpen in de vloedlijn; de gegevens in de onderstaande tabel hebben betrekking op een deel van de vloedlijn van ongeveer 200 m lengte dat werd onderzocht).

VINDPLAATS

OPMERKINGEN

vloedlijn in deel van vloedlijn dichtst bij dijk vloedlijn	grootste 22cm 20 stuks op spis. subtr. (2x), meerdere tientallen op mesheft grootste ex. 61mm, één ex. met apophyse trossen eikapsels / 100den
vloedlijn oude (springtij-)vloedlijn met veel afval en hout, dicht bij dijk vloedlijn in deel van vloedlijn dichtst bij zee vloedlijn vloedlijn	enkel fragmenten mondopening beschadigd, 17 mm hoog 100den, losse kleppen 2 levende ketens op spisula subtruncata's (één keten van twee en één van drie); de 4 overige vers maar zonder dier 10tallen, 5 doubletten waaraan één met volledig periostracum, grootste ex. 39mm
vloedlijn	enkel fragmenten doubletten; één erg oud; 2 juveniele (75 en 89 mm)
vloedlijn vloedlijn	1000den doubletten, alle vers en waarvan 100den levend; vele 10tallen ingegraven in het zand; 1000den dode dieren los tus- sen de lege schelpen; 10tallen juveniele doubletten (vanaf 30 mm)
vloedlijn in deel van vloedlijn dichtst bij zee in deel van vloedlijn dichtst bij zee vloedlijn deel van vloedlijn dichtst bij zee vloedlijn vloedlijn	losse klep, oud allen licht beschadigd, grootste 24 mm hoog 3 ex. beschadigd, grootste 14 mm hoog
in deel van vloedlijn dichtst bij dijk	10tallen, doubletten 100den losse kleppen, vaak nog met deel van periostracum.
vloedlijn in deel van vloedlijn dichtst bij zee in deel van vloedlijn dichtst bij zee	10tallen, één ex. voor meer dan 50% overdekt met periostracum 10tallen doubletten, vers slechts één ex. volledig 10tallen, 1 vers ex. met 5 rijen vlekjes

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
Natica catena	Tepelhoren	2	
Ocenebra erinacea	Stekelhoren	1	
Ophiura texturata	Slangster	2	D+L
Ostrea edulis	Oester	3	
Patella vulgata	Schaalhoren	1	
Petricola pholadiformis	Amerikaanse boormossel	A	
Spisula solida	Stevige strandschelp	A	L+D
Spisula subtruncata	Halfgeknotte strandschelp	A	L+D
Tellina fabula	Rechtsgestrepte platschelp	A	
Tellina tenuis	Tere platschelp	1	
Venerupis senegalensis	Tapijtschelp	A	
Zirfea crispata	Ruwe boormossel	1	
Fossiele tweekleppige		1	
Klein horentje		1	
Tweekleppige		1	

Datum: 17 april 1992.

Gemeente: tussen St.-Idesbald en Koksijde.

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
Asterias rubens	Zeester	2	L
Cerastoderma edule	Kokkel	A	D
Donax vittatus	Zaagje	E	
Ensis directus	Amerikaanse zwaardschede	A	D+L
Macoma balthica	Nonnetje	E	
Macra corallina ciner.	Grote strandschelp	A	D+L
Mya truncata	Afgeknotte gaper	4	
Spisula subtruncata	Halfgeknotte strandschelp	A	D+L
Tellina fabula	Rechtsgestrepte platschelp	1	
Venerupis senegalensis	Tapijtschelp	5	
Zirfea crispata	Ruwe boormossel	3	

VINDPLAATS

OPMERKINGEN

in deel van vloedlijn dichtst bij zee	één ex. met bruine vlekjes onder sutuur (licht beschadigd), ander oud en beschadigd oud, beschadigd, 22mm.
in deel van vloedlijn dichtst bij zee	levend ex.: 10cm; dood exemplaar is onvolledig
vloedlijn	één linker- en twee rechterkleppen
vloedlijn	
vloedlijn	10tallen losse kleppen
vloedlijn	10tallen verse doubletten en 10tallen levend
vloedlijn	10tallen verse doubletten en 10tallen levend
vloedlijn	doubletten, 10tallen
vloedlijn	doublet
in deel van vloedlijn dichtst bij dijk	10tallen, 5 doubletten waarvan twee vers en met vlekkenpatroon. Kleppen van 50mm algemeen
vloedlijn	
vloedlijn	fragment, niet gedetermineerd
in zand na reinigen van schelpen	mogelijk Cingula
vloedlijn	fragment, slotgedeelte bijna horizontaal, behoort tot familie Cardiidae

(weinig schelpen; deze lijst geeft geen volledig overzicht, maar enkel de meest interessante vondsten op een strook van ongeveer 200 m lengte).

VINDPLAATS

OPMERKINGEN

grootste 17cm
twee doubletten waarvan één met dode dier
sommige met resten van periostracum
enkele 100den, waarvan 10tallen levend
doubletten
één dood en twee levende ex., sommigen met
gedeeltelijk periostracum
resten van periostracum nog aanwezig
10tallen levend, meesten nog deels overdekt
met periostracum
losse klep
losse kleppen, grootste 53mm
fragmenten

Datum: 17 april 1992.

Gemeente: Middelkerke.

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
=====			
<i>Abra alba</i>	Witte dunschaal	E	V+L
<i>Acanthocardia echinata</i>	Gedoornde hartschelp	1	
<i>Barnea candida</i>	Witte boormossel	25	
<i>Buccinum undatum</i>	Wulk	2	
<i>Cerastoderma edule</i>	Kokkel	A	
<i>Crepidula fornicata</i>	Muiltje	1	V
<i>Donax vittatus</i>	Zaagje	E	
<i>Ensis directus</i>	Amerikaanse zwaardschede	M	V+L
<i>Ensis minor</i>	Klein tafelmesheft	3	
<i>Ensis siliqua</i>	Tafelmesheft	2	
<i>Epitonium clathrus</i>	Wenteltrap	4	
<i>Gibbula cineraria</i>	Asgrauwe tolhoren	1	
<i>Littorina littorea</i>	Gewone alikruik	A	L
<i>Littorina saxatilis</i>	Ruwe alikruik	A	L
<i>Macoma balthica</i>	Nonnetje	A	V+L
<i>Macra corallina ciner.</i>	Grote strandschelp	A	L
<i>Mytilis edulis</i>	Mossel	A	V
<i>Nassarius reticulatus</i>	Gewone Fuikhoren	2	
<i>Natica alderi</i>	Glanzende tepelhoren	17	
<i>Natica catena</i>	Tepelhoren	4	
<i>Ocenebra erinacea</i>	Stekelhoren	1	
<i>Ophiura texturata</i>	Slangster	A	L
<i>Petricola pholadiformis</i>	Amerikaanse boormossel	A	

(massa's schelpen bijeengespoeld naast golfbrekers; de gegevens in onderstaande tabel hebben betrekking op het materiaal dat tegen één golfbreker was aangespoeld).

VINDPLAATS	OPMERKINGEN
	<p>vier doubletten waarvan twee levend; grootste (losse klep): 19mm. fragment grootste 55mm; vijf (juvenile) kleppen kleiner dan 30mm (kleinste 25mm); vijf kleppen met apophyse (waaronder één juvenile); fragmenten een tiental met paarse vlekken-tekening (vooral rond topgedeelte) met gedeelte van periostracum twee verse doubletten met deel van periostracum; kleinste klep: 15mm. 100den verse doubletten; 10tallen levende ex.; 10tallen juvenile doubletten (vanaf 30 mm) doubletten, oud één doublet en één losse klep, beide oud grootste (24mm) met in spiraalbanden (2 per winding) gerangschikte bruine vlekjes. oud, 10mm grootste 21mm hoog</p>
tegen onderrand van golfbreker	
op golfbreker	
op golfbreker	
verspreid over strand	<p>doubletten; één levend ex.; één juvenile klep (10mm). 10tallen losse kleppen, vaak met deel van periostracum; 1 levend doublet. vele 10tallen, ook juveniel (kleinste: 7 mm). beide beschadigd aan top alles oud; drie met door olie vergroeide laatste winding (één ex. hiervan met vlekjes) twee oude ex.; bij de twee andere zijn de bruine strepen onder de suture vrij duidelijk zichtbaar; grootste 30mm hoog. oud, 23mm, licht beschadigd enkele 10tallen, grootste 11cm enkele 10tallen, 5 doubletten (het kleinste juveniel: 13mm)</p>

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
Scrobicularia plana	Platte slijkgaper	1	
Spisula solida	Stevige strandschelp	E	
Spisula subtruncata	Halfgeknotte strandschelp	M	L+D
Tellina fabula	Rechtsgestreepte platschelp	3	
Venerupis senegalensis	Tapijtschelp	3	

Datum: 17 april 1992.

Gemeente: Oostduinkerke.

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	AANTAL	TOESTAND
Abra alba	Witte dunschaal	A	D+L
Cerastoderma edule	Kokkel	A	
Crepidula fornicata	Muiltje	1	L
Donax vittatus	Zaagje	A	
Echinocardium cordatum	Hartegel/Zeeklit	A	D
Ensis directus	Amerikaanse zwaardschede	A	
Macoma balthica	Nonnetje	A	
Macra corallina ciner.	Grote strandschelp	E	
Mya truncata	Afgeknotte gaper	1	
Petricola pholadiformis	Amerikaanse boormossel	E	
Spisula solida	Stevige strandschelp	A	
Spisula subtruncata	Halfgeknotte strandschelp	A	
Tellina fabula	Rechtsgestreepte platschelp	3	
Tellina tenuis	Tere platschelp	3	
Venerupis senegalensis	Tapijtschelp	1	
Zirfea crispata	Ruwe boormossel	1	

VINDPLAATS

OPMERKINGEN

oude losse klep; onderrand lichtjes beschadigd
 losse kleppen
 1000den doubletten, vele levend, grootte ong.
 3 à 3.5cm, met periostracum;
 ook 100den juveniele kleppen, kleinste: 9mm.
 doubletten
 één losse klep (met paars-bruine vlekken) en
 2 doubletten.

(zeer weinig schelpen op het strand; deze lijst geeft een overzicht van de vondsten op een strook strand van enkele honderden meters lang).

VINDPLAATS

OPMERKINGEN

in deel van vloedlijn dichtst bij dijk

10tallen doubletten, grootste 18mm lang
 vele losse kleppen

in deel van vloedlijn dichtst bij dijk

losse kleppen
 enkele 100den, met vleesresten, 4 tot 5cm
 10tallen, doubletten, één jong ex. (46mm)
 enkele doubletten
 losse kleppen
 fragment
 losse kleppen
 losse kleppen, twee met doorboring;
 enkele verse kleppen.
 losse kleppen, één met doorboring;
 enkele vers, deels bedekt met periostracum
 doubletten
 2 doubletten, één losse klep
 beschadigde klep
 fragment

SIGNALEMENT DE *PROCESSA MODICA MODICA* WILLIAMSON & ROCHANABURANON, 1979 LE LONG DE LA JETÉE ORIENTALE DU PORT DE ZEEBRUGGE.

C. D'UDEKEM D'ACUZ

Une pêche de nuit a été effectuée par l'auteur le 25 et le 26-IX-1992, par marées de très forte amplitude, le long du côté Est de la jetée orientale du port de Zeebrugge. Durant ces deux pêches, nous avons appliqué les techniques de captures déjà utilisées qui nous avait autrefois procuré des *Processa edulis crassipes* à cette station (d'UDEKEM d'ACUZ, 1989; 1990). Nous avons poussé une épuisette à cadre triangulaire métallique garnie de mailles de 2.5 mm dans les endroits (peu nombreux) où il y a du sable fin non vaseux à proximité immédiate des rochers, à environ 0.8 m de profondeur.

Nous avons ainsi capturé le 26-IX-1992 une unique *Processa*, à la suite de recherches assez intensives. Après examen, contrairement à nos attentes, ce spécimen s'est très clairement avéré être une *Processa modica modica* et non pas une *Processa edulis crassipes*: l'angle inféro-postérieur du pleuron du cinquième pléonite est régulièrement arrondi et dépourvu d'épine; les dactyles des péreiopodes 3-5 sont très longs; les péreiopodes de la seconde paire sont courts et égaux.

En Belgique (d'UDEKEM d'ACUZ, 1990) et aux Pays-Bas (HOLTHUIS et al., 1986), *Processa modica modica* a toujours été capturée à une certaine distance des côtes. Le fait que l'espèce soit aujourd'hui observée dans la zone intertidale belge n'est cependant pas vraiment surprenant car elle avait déjà été trouvée dans la zone des marées en d'autres régions (BOURDON, 1965; SMALDON, 1979). Les données relatives aux biotopes préférentiels de cette sous-espèce (souvent désignée sous le nom de *Processa parva*) sont peu nombreuses. BOURDON (1965) et LAGARDÈRE (1973) indiquent l'avoir obtenue sur des fonds de sable fin et SORBE (1983) l'a trouvée sur des fonds de sable moyen et grossier. Il est probablement assez inhabituel de la trouver au voisinage immédiat des rochers

comme c'est le cas ici, *P. edulis* étant beaucoup plus souvent observée dans ce type d'habitat.

Bibliographie.

- BOURDON, R., 1965. Inventaire de la faune marine de Roscoff. Décapodes - Stomatopodes.- Editions de la station biologique de Roscoff, 1-45.
- HOLTHUIS, L.B., G.R. HEEREBOUT & J.P.H.M. ADEMA, 1986. De Nederlandse Decapoda (garnalen, kreeften en krabben).- Wet. Meded. KNNV, 179: 1-66.
- LAGARDÈRE, J.-P., 1973. Distribution des Décapodes dans le Sud du Golfe de Gascogne.- Rev. Trav. Inst. Pêches marit., 37(1): 77-95.
- SMALDON, G., 1979. British Coastal Shrimps and Prawns.- Syn. Brit. Fauna (N.S.), Academic Press, London, 15: 1-126.
- SORBE, J.C., 1983. Les Décapodes Natantia de l'estuaire de la Gironde (France). Contribution à l'étude morphologique et biologique de Palaemon longirostris H. MILNE EDWARDS, 1837.- Crustaceana, 44(3): 251-269.
- UDEKEM d'ACQZ, D. d', 1989. Note sur les Crustacés Décapodes de la jetée orientale du port de Zeebrugge et en particulier sur Processa edulis (RISSO, 1816), Thoralus cranchii (LEACH, 1817) et Pandalina brevirostris (RATHKE, 1843).- De Strandvlo, 9(1): 13-20.
- UDEKEM d'ACQZ, C. d', 1990. Processa canaliculata LEACH, 1815, une crevette nouvelle pour la faune belge et pour la Baie Sud de la Mer du Nord.- De Strandvlo, 10(1): 8-11.

Avenue du bois des collines, 34
1420 Braine-l'Alleud

EEN KIJK OP HET NIEUWE STRAND VAN DE HAAN.

D. WOUTERS

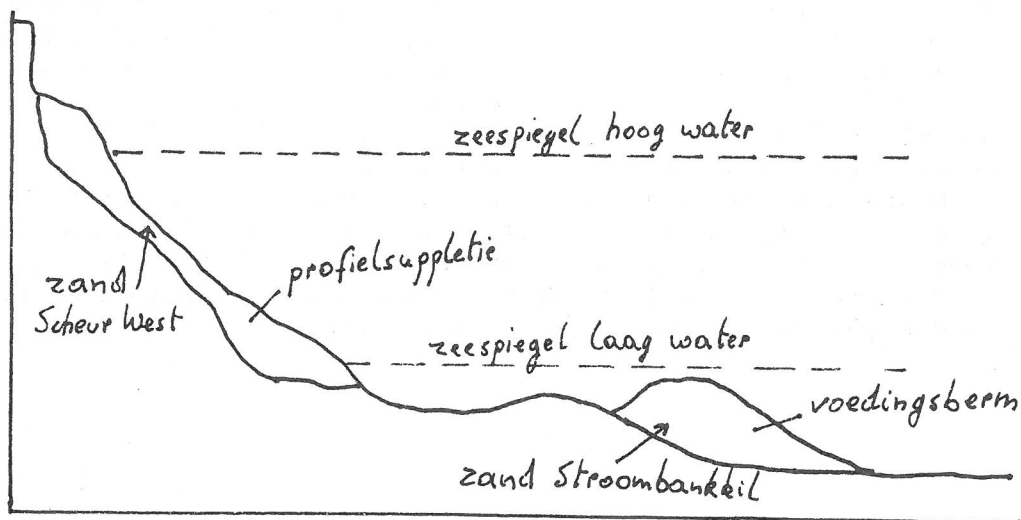
Reeds vele jaren leed het strand van De Haan aan een sterke strandafslag. De autoriteiten begonnen zich zorgen te maken over een mogelijke overstroming door duindoorbraak in de aangrenzende zone van de Vosseslag. Na een dramatische stormnacht in februari 1990 verdween het strand zelfs bijna volledig in zee. Voor de toeristische uitbating van de gemeente betekende dit vanzelfsprekend een catastrofe. De Dienst der Kusthavens dokterde samen met het ingenieursbureau Haecon een zg. "zachte" oplossing uit voor het probleem van de voortdurende ontzanding. In plaats van een vaste steenconstructie werd geopteerd voor het aanleggen van een onderwater-voedingsberm in de zone van de brekende golven en het aanbrengen van een profielsuppletie boven de laagwaterlijn.

Voor de aanleg van de voedingsberm werd gebruik gemaakt van zand gebaggerd uit de Stroombankkil nabij de toegangsgeul tot de haven van Oostende. Het aldaar gebaggerde zand werd met splijthopperzuigers uitgeklept op de voor de voedingsberm voorziene plaats. Het gaat hier om een totale hoeveelheid van 550.000 m³ zand.

Tenslotte werd in de maanden april en mei van dit jaar nog 674.000 m³ zand opgespoten vanuit sleephopperzuigers via een onderwaterleiding. Deze zg. "Profielsuppletie" bestaat uit zand gebaggerd uit de aanloop van "Scheur West" tussen de Al-boei en de scheurboeien.

Het nieuwe strand strekt zich uit over een lengte van 2.150 m van De Haan West tot Vlissegem en ligt 1 meter hoger dan het vroegere strand. De aangebrachte voedingsberm biedt inderdaad een goede bescherming voor strand en duinen, maar helaas zijn er hier voor strandjutters negatieve aspecten aan verbonden. De onderwater liggende voedingsberm breekt niet alleen de aanrollende golven, maar vormt tevens een hindernis voor de aanvoer van zeeorganismen.

Er is momenteel dus nog nauwelijks aanvoer van nieuw materiaal. Vele schelpen worden nu door de golfslag stukgeslagen op de voe-

Profiel van het nieuwe strand.

dingsberm. Zo vond ik bij mijn bezoek aan het nieuwe strand (21-VI-1992) bijvoorbeeld uitsluitend enkele fragmenten van de Amerikaanse Boormossel *Petricola pholadiformis* en de Witte Boormossel *Barnea candida*, terwijl beide soorten vrij massaal aanspoelen op de stranden van Bredene en Wenduine. Wil dit nu zeggen dat het strand van De Haan-Centrum niet interessant meer is? Toch niet. In het opgespoten zand uit Scheur West kunnen immers leuke vondsten gedaan worden. In dit zand vindt men zowel nog vrij verse schelpen als materiaal uit het Holoceen, Pleistoceen en Eoceen.

Het meest opvallend zijn de vele grote exemplaren van de Platte Oester *Ostrea edulis*, die alle blauw tot zwart verkleurd zijn. Ook de opmerkelijk grote aantallen van de Platte Slijkgaper *Scrobicularia plana* springen in het oog. Opvallend is dat de exemplaren van laatstgenoemde soort eveneens erg groot zijn, vergeleken met de Slijkgapers die men tegenwoordig in het aanspoelsel aantreft. Eveneens algemeen zijn onze twee Kokkels *Cerastoderma edule* en *Cerastoderma glaucum*. Een andere soort die hier vrij gemakkelijk kan gevonden worden is de Ruwe Boormossel *Zirfaea cris-*

pata. Alle hierboven genoemde soorten zijn m.i. hoofdzakelijk van Holocene en/of Pleistocene ouderdom. Haast zeker Pleistoceen zijn twee exemplaren van *Diplodonta rotundata*. Uit het Eoceen vond ik een nog niet gedetermineerde *Venericardia*. De op het strand van Knokke vrij algemene *Megacardita planicosta* heb ik evenwel niet op het eerste gezicht aangetroffen.

De meest opmerkelijke soort uit het recente materiaal is de gewone Venusschelp *Chameleu gallina*, waarvan ik 5 losse kleppen vond. Verder een grote klep van de Gedoornde Hartschelp *Acanthocardia echinata*. En last but not least een mooi exemplaar van onze Wijde Mantel *Aequipecten opercularis*.

Balansstraat, 167 (bus 4)
2018 Antwerpen

NATUURHISTORISCH ARCHIEF.

J.-P. VANDERPERREN

Op de hiernavolgende bladzijden vind je de lijst van de aan het archief toegestuurde waarnemingen van vorig jaar.

Het bijhouden van op het eerste gezicht alledaagse soorten kan op lange termijn zeer interessante gegevens opleveren. Wat vandaag algemeen blijkt te zijn kan b.v. volgend jaar of binnen twee jaar zeldzaam geworden zijn. Het bijhouden van minder courante soorten is sowieso belangrijk.

Daarom: stuur je waarnemingen door naar het NHA, wij maken ze kond (m.a.w. ontsluiten ze) zodat ze niet nodeloos voor eeuwig in je privénotaboekje verdwijnen, waar uiteindelijk niemand er nog wat aan heeft.

De bereidwillige medewerkers voor deze aflevering van het NHA waren:

Eddy Eneman (EE)

Mark Jacobs (MJ)

Cédric d'Udekem d'Acoz (CUA)

Els Vanderperren (VE)

Hartelijke dank aan deze mensen om hun gegevens ter beschikking te stellen.

Hoogstraat, 137
1980 Zemst

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	DATUM	AANT	TOEST	GEM	VINDPLAATS	OPMERKINGEN	WNR
ABIETINARIA ABIETINA	ZEEDEN	911012	E			ODK O KANT	KOLONIES / AANGESPOELD	CUA
ABRA ALBA	WITTE DUNSCHAAL	911019	5			DH	DOUBLETEN	CUA
ACTINIA SPEC.		910330	1			DB GOLFBREKER	INFRALITTORALE FRANJE	CUA
ALCYONIDIUM DIAPHANUM	DOORSCHIJNENDE ZEEVINGER	911012	1			ODK O KANT	KOLONIE / AANGESPOELD	CUA
AMPHITRITE FIGULUS		910302	10			ZBR O DAM	IN SLIKBUIZEN OP ROTSEN	CUA
ARENICOLA MARINA	ZEEPIER	911101	A	L		ZBR TEN O V. W DAM	IN SLIKKIG ZAND	CUA
ASCOPHYLLUM NODOSUM	KNOTSWIER	911019	E			DH	AANGESPOELD	CUA
ASTERIAS RUBENS	ZEESTER	910303	10			ZBR O DAM		CUA
ASTERIAS RUBENS	ZEESTER	910529	E			OST W PIER		CUA
ASTERIAS RUBENS	ZEESTER	910809	A			KN ALBERTSTRAND	GOLFBREKER	CUA
ASTERIAS RUBENS	ZEESTER	910900	E	L		KOK GOLFBREKERS	JUVENIEL 4 A 5 CM	MJ
ASTERIAS RUBENS	ZEESTER	910924	E			OST W PIER		CUA
ASTERIAS RUBENS	ZEESTER	911009	E			OST W PIER		CUA
ATYLUS SWAMMERDAMI		910815	1			DB STRAND 0.5 M DIEP	VR. MET EITJES/ IN FIJN NET	CUA
BALANUS CRENATUS	GEKARTELDE ZEEPOK	910303	M	L		ZBR O DAM	ROTSSEN / INFRALITTORAAL	CUA
BALANUS CRENATUS	GEKARTELDE ZEEPOK	910330	A			DB GOLFBREKER		CUA
BARNEA CANDIDA	WITTE BOORMOSSEL	911019	E			DH	KLEPPEN	CUA
BEROE GRACILIS	MIJTERKWALLETJE	910612	1			OST W PIER	AANGESPOELD	CUA
BEROE GRACILIS		919604				DB	AANGESPOELD	CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	910302	2	D		DB		CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	910331	15			OST W DAM		CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	910402	5			BB O DAM		CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	910415	A			OST		CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	910529	A			OST W PIER		CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	910612	30			OST W PIER		CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	910712	15			OST W PIER		CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	910809	15			KN ALBERTSTRAND	GOLFBREKER	CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	910829	E			OST W PIER		CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	910924	15			OST W PIER	KLEINER DAN 90 MM	CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	911009	20			OST W PIER	KLEINE EX.	CUA
CANCER PAGURUS	NOORDZEEKRAB	911019	1			DH	RUGSCHILD 140MM BREED / VR	CUA
CAPRELLA LINEARIS	WANDELEND GERAAMTE	910303	E	L		ZBR O DAM	TUSSEN TUBULARIA	CUA
CAPULUS HUNGARICUS	ZOTSKAP	910410	1			DP		VE

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	DATUM	AANT	TOEST	GEM	VINDPLAATS	OPMERKINGEN	WNR
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910302	3			OST		CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910303	1			ZBR O DAM	VROUWEL.	CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910330	20			DB GOLFBREKERS		CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910402	10			BB O EN W PIER		CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910415	A			OST		CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910429	20			ZBR W STRAND	SCHILDEN	CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910529	A			OST W PIER		CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910612	A			OST W PIER		CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910712	30			OST W PIER		CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910802	20			ODK GROENENDIJK	KRUIINETEN	CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910804	A			DB	TUSSEN STENEN	CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910809	30			KN ALBERTSTRAND	GOLFBREKER	CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910810	E	D+L		ZBR TEN W VAN W.DAM	OOK VERVELLINGEN	CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910810	30			ZBR STRAND TEN O V. W.DAM		CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910829	A			OST W PIER		CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	910924	A			OST W PIER		CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	911009	A			OST W PIER		CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	911010	A			OST W KANT	EEN VR. EX. 68.1 MM BREED	CUA
CARCINUS MAENAS	STRANDKRAB	911012	E			ODK O KANT	IN KRUIINET	CUA
CERAMUM DESLONGCHAMPSII		910402	A			BB O PIER		CUA
CERAMUM DESLONGCHAMPSII		910529	A			OST W PIER		CUA
CERAMUM DESLONGCHAMPSII		910330	A			DB GOLFBREKERS		CUA
CERASTODERMA EDULE	KOKKEL	910810	40	D		ZBR STRAND TEN O V. W.DAM	DOUBLETTEN	CUA
CERASTODERMA EDULE	KOKKEL	911101	A	L		ZBR TEN O V. W DAM	IN SLIKKIG ZAND	CUA
CHLAMYS VARIA	BONTE MANTEL	910410	1			DP		VE
CHRYSAORA HYOSCELLA	KOMPASKWAL	910904	1			SIB	10 CM D	MJ
CHRYSAORA HYOSCELLA	KOMPASKWAL	910909	1			SIB	12 CM D	MJ
CILIATA MUSTELA	VIJFORADIGE MEUN	910303	1			OST	ONDER STEEN	CUA
CILIATA MUSTELA	VIJFORADIGE MEUN	910700	E			KOK PLASJES AAN GOLFBREKE		MJ
CODIUM SPEC.		910802	1			ODK GROENENDIJK	AANGESPOELD	CUA
CRANGON CRANGON	GARNAAL	910802	A			ODK GROENENDIJK	KRUIINETEN	CUA
CRANGON CRANGON	GARNAAL	910810	A			ZBR TEN W VAN W.DAM	0.5 M DIEP	CUA
CRANGON CRANGON	GARNAAL	910815	A			DB STRAND 0.5 M DIEP	IN FIJN NET	CUA

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	DATUM	AANT	TOEST	GEM	VINDPLAATS	OPMERKINGEN	WNR
CRANGON CRANGON	GARNAAL	911012	M			ODK O KANT	IN KRUIJNET	CUA
CRASSOSRTEA GIGAS	JAPANESE OESTER	910303	A	L		ZBR O DAM		CUA
CREPIDULA FORNICATA	MUILTJE	910303	E	L		ZBR O DAM		CUA
CREPIDULA FORNICATA	MUILTJE	910330	E			DB GOLFBREKERS		CUA
CREPIDULA FORNICATA	MUILTJE	910906	6	L		DP	OP WULK MET ZEERASP	MJ
CREPIDULA FORNICATA	MUILTJE	911010	3			OST W PIER		CUA
CYANEA SPEC.		910429	A			DB	JUVENIEL	CUA
DIODORA APERTURA	SLEUTELGATHOREN	910402	1			DP		VE
DIODES PUGILATOR	HERMIETKREEFT	910700	A	L		KOK GOLFBREKERS		MJ
DIODES PUGILATOR	HERMIETKREEFT	910716	2000	L		KOK GOLFBREKERS	AANGESPOELD IN LWLIJN 2CM	MJ
DIODES PUGILATOR	HERMIETKREEFT	910802	5	L		ODK GROENENDIJK	+ 2 VERVELLINGEN	CUA
DIODES PUGILATOR	HERMIETKREEFT	910815	1			DB STRAND 0.5 M DIEP	IN FIJN NET	CUA
ECHINOCARDIUM CORDATUM	HARTEGEL/ZEEKLIT	910424	1	L		DB	INGEGRIVEN	CUA
ECHINOCARDIUM CORDATUM	HARTEGEL/ZEEKLIT	910429	1	L		DB	INGEGRIVEN	CUA
ECHINOCARDIUM CORDATUM	HARTEGEL/ZEEKLIT	911012	A			ODK O KANT	100DEN SCHELLEN EN FRAGMENTEN	CUA
ECHINOCYAMUS PUSILLUS	ZEEBOONTJE	910402	E	D		DP		VE
ELECTRA PILOSA	HARIGE VLIESCCELPOLIEP	910303	A			ZBR O DAM	OP ROTSEN /WIEREN	CUA
ELECTRA PILOSA	HARIGE VLIESCCELPOLIEP	910330	A			DB GOLFBREKERS		CUA
ELECTRA PILOSA	HARIGE VLIESCCELPOLIEP	910712	A			OST W PIER	OP ROTSEN	CUA
ELECTRA PILOSA	HARIGE VLIESCCELPOLIEP	910809	A			KN ALBERTSTRAND	GOLFBREKER	CUA
ELECTRA PILOSA	HARIGE VLIESCCELPOLIEP	910810	A			ZBR TEN W VAN W.DAM	ROTSSEN	CUA
ELMINIUS MODESTUS		910330	A			DB		CUA
ELMINIUS MODESTUS		911019	M			DH GOLFBREKERS		CUA
ENSIS DIRECTUS	AMERIKAANSE ZWAARDSCHADE	910222	15			DB		CUA
ENSIS DIRECTUS	AMERIKAANSE ZWAARDSCHADE	910429	A	D		DB	DOUBLETEN	CUA
ENSIS DIRECTUS	AMERIKAANSE ZWAARDSCHADE	910429	A			ZBR W STRAND	DOUBLETEN	CUA
ENSIS DIRECTUS	AMERIKAANSE ZWAARDSCHADE	910802	30			ODK GROENENDIJK	DOUBLETEN + FRAGMENTEN	CUA
ENSIS DIRECTUS	AMERIKAANSE ZWAARDSCHADE	910810	1			ZBR STRAND TEN O V. W.DAM		CUA
ENSIS DIRECTUS	AMERIKAANSE ZWAARDSCHADE	911012	30			ODK O KANT	AANGESPOELDE DOUBLETEN	CUA
ENSIS DIRECTUS	AMERIKAANSE ZWAARDSCHADE	911019	10			DH	DOUBLETEN	CUA
ENSIS DIRECTUS	AMERIKAANSE ZWAARDSCHADE	911101		L		ZBR TEN O V. W DAM	IN SITU / JUV. 50MM LANG/ SLIK	CUA
ENTEROMORPHA COMPRESSA	DARMIER	910529	M			OST W PIER	OP STENEN	CUA
ENTEROMORPHA SPEC.	DARMIER	910330	A			DB GOLFBREKERS		CUA

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	DATUM	AANT	TOEST	GEM	VINDPLAATS	OPMERKINGEN	WNR
ERIOCHEIR SINENSIS	CHINESE WOLHANDKRAB	910429	1		ZBR	W STRAND	SCHILD	CUA
ERIOCHEIR SINENSIS	CHINESE WOLHANDKRAB	910612	1	L	OST	W PIER	VR. EX. VEEL ZEEPOKKEN	CUA
EURIDICE AFFINIS		910810	3		ZBR	TEN W V. W DAM	OP DODE KRABBen	CUA
EURYDICE PULCHRA	AGAATPISSEBED	910810	3		ZBR	TEN W V. W DAM	OP DODE KRABBen	CUA
FUCUS VESICULOSUS	BLAASWIER	910303	A		ZBR	O DAM		CUA
GAMMARUS CRINICORNIS		910810	5		ZBR	TEN W V. W DAM	Vóór STRAND / 1 M DIEP	CUA
GAMMARUS CRINICORNIS		910815	10		DB	STRAND 0.5 M DIEP	IN FIJN NET	CUA
HIMANTHALIA ELONGATA	RIEMWIER	911019	E		DH		AANGESPOELD	CUA
IDOTEA GRANULOSA		910303	1		ZBR	O DAM	TUSSEN TUBULARIA	CUA
IDOTEA LINEARIS	SMALLE ZEEPISSSEBED	910810	3		ZBR	TEN W VAN W.DAM		CUA
IDOTEA LINEARIS	SMALLE ZEEPISSSEBED	911012	1		ODK	O KANT	IN KRUINET	CUA
JASSA MARMORATA		910612	A		OST	W PIER	100DEN IN SLIK V.ROTSSEN	CUA
LIOCARCINUS DEPURATOR		910222	7	L		GROTE BANK/THORTON	BA5 MAN 2 VR	EE
LIOCARCINUS DEPURATOR		910226	2	L		GROTE BANK/THORTON	BA1 MAN 1 VR MET EITJES	EE
LIOCARCINUS HOLSATUS	GEWONE ZWEMKRAB	910331	2		DB		2 VR. EX. KRUINET	CUA
LIOCARCINUS HOLSATUS	GEWONE ZWEMKRAB	910429	2		ZBR	W STRAND	SCHILDEN	CUA
LIOCARCINUS HOLSATUS	GEWONE ZWEMKRAB	910809	1	D	KN	ALBERTSTRAND		CUA
LIOCARCINUS HOLSATUS	GEWONE ZWEMKRAB	910810	15	D+L	ZBR	TEN W VAN W.DAM		CUA
LIOCARCINUS HOLSATUS	GEWONE ZWEMKRAB	910815	21		DB	STRAND 0.5 M DIEP	20 JUV. IN FIJN NET	CUA
LIOCARCINUS HOLSATUS	GEWONE ZWEMKRAB	910829	1	D	OST	W PIER		CUA
LIOCARCINUS HOLSATUS	GEWONE ZWEMKRAB	910924	1		OST	W PIER		CUA
LIOCARCINUS HOLSATUS	GEWONE ZWEMKRAB	910925	100		OST	W KANT	RUGSCHILDEN	CUA
LIOCARCINUS HOLSATUS	GEWONE ZWEMKRAB	911009	1	L	OST	YACHTHAVEN	ZWEMMEND AAN OPPERVLAKTE	CUA
LIOCARCINUS HOLSATUS	GEWONE ZWEMKRAB	911010	2		OST	W PIER	KOPPEL OP ROTSEN	CUA
LIOCARCINUS MARMOREUS		910222	2	L		GROTE BANK/THORTON	BA1 MAN 1 VR	EE
LIOCARCINUS MARMOREUS		910226	1	L		GROTE BANK/THORTON	BAVR	EE
LIPOPHRYS PHOLIS		910924	1		OST	W PIER	TUSSEN ROTSEN	CUA
LIPOPHRYS PHOLIS		910925	2		OST	W KANT GOLFBR. EN PIE		CUA
LIPOPHRYS PHOLIS		911009	2		OST	W PIER		CUA
LIPOPHRYS PHOLIS		911010	5		OST	W PIER EN GOLFBR.		CUA
LITTORINA LITTOREA	GEWONE ALIKRUIK	910303	A	L	OST	W DAM		CUA
LITTORINA LITTOREA	GEWONE ALIKRUIK	910529	A		OST	W PIER		CUA
LITTORINA LITTOREA	GEWONE ALIKRUIK	910612	A		OST	W PIER		CUA

LATIJSSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	DATUM	AANT	TOEST	GEM	VINDPLAATS	OPMERKINGEN	WNR
LITTORINA LITTOREA	GEWONE ALIKRUIK	910712	A			OST W PIER		CUA
LITTORINA LITTOREA	GEWONE ALIKRUIK	910810	A			ZBR STRAND TEN O V. W.DAM		CUA
LITTORINA LITTOREA	GEWONE ALIKRUIK	910924	A			OST W PIER		CUA
LITTORINA LITTOREA	GEWONE ALIKRUIK	911009	A			OST W PIER		CUA
MACOMA BALTHICA	NONNETJE	911019	1			DH	DOUBLET	CUA
MACROPODIA ROSTRATA	HOOIWAGENKRAB	910804	2			DB GOLFBREKER	1 MAN.EN 1 VR. MET EITJES	CUA
MACTRA CORALLINA	GROTE STRANDSCHELP	911012	E			ODK O KANT	KLEPPEN EN DOUBLET	CUA
MESOPODOPSIS SLABBERI		910815	15			DB STRAND 0.5 M DIEP	IN FIJN NET	CUA
METRIDIUM SENILE	ZEEANJELIER	910303	A			DB		CUA
METRIDIUM SENILE	ZEEANJELIER	910330	A			ZBR O DAM		CUA
MYTILUS EDULIS	MOSSEL	910712	A			OST W PIER		CUA
MYTILUS EDULIS	MOSSEL	910809	A			KN ALBERTSTRAND	JUVENIEL +/- 5MM GOLFBFR.	CUA
MYTILUS EDULIS	MOSSEL	910810	A			ZBR TEN W VAN W.DAM	ZEER GROTE EX. INFRA LITT.FRANJE	CUA
MYTILUS EDULIS	MOSSEL	911009	A			OST W PIER		CUA
NECORA PUBER	FLUWELEN ZWEMKRAB	910222	63			GROTE BANK/THORTON BA34 VR 29 MAN		EE
NECORA PUBER	FLUWELEN ZWEMKRAB	910226	17	L		GROTE BANK/THORTON BA1 VR MET EITJES		EE
NECORA PUBER	FLUWELEN ZWEMKRAB	910302	A	D		OST	FRAGMENTEN	CUA
NECORA PUBER	FLUWELEN ZWEMKRAB	910303	2	D		ZBR O DAM	AANGESPOELD	CUA
NEOMYSIS INTEGER		910815	1			DB STRAND 0.5 M. DIEP	IN FIJN NET	CUA
OBELIA SPEC.		910809	A			KN ALBERTSTRAND	GOLFBREKER	CUA
ONCHIDORIS BILAMELLATA		910612	1			OST W PIER	OP STEEN	CUA
OPHIOTRIX FRAGILIS	BROKKELSTER	910809	1			KN ALBERTSTRAND	GOLFBFR. INFRA LITT.FRANJE	CUA
PAGURUS BERNHARDUS	HEREMIETKREEFT	910716	2	L		SIB	ONG 6 CM NET KRUIER	MJ
PAGURUS BERNHARDUS	HEREMIETKREEFT	911012	2			ODK O KANT	IN KRUI NET	CUA
PALAEMON ELEGANS		910712	2			OST W PIER IN ROTSPOEL	VR. MET EITJES	CUA
PALAEMON ELEGANS		910810	1			ZBR TEN W VAN W.DAM	VR. MET EITJES	CUA
PALAEMON ELEGANS		910925	20			OST EERSTE GOLFBFR. W V. P		CUA
PALMARIA PALMATA		910809	10			KN GOLFBREKER	KOLONIES	CUA
PALMARIA PALMATA		910829	30			OST W PIER	KOLONIES OP ROTSEN	CUA
PALMARIA PALMATA		910924	100			OST W PIER	50 TOT 70 MM LANG	CUA
PALMARIA PALMATA		911009	A			OST W PIER		CUA
PATELLA VULGATA	SCHAALHOREN	910303	197			OST GOLFBFR W VAN W DAM		CUA
PATELLA VULGATA	SCHAALHOREN	910402	1			BB GOLFBFR. TEN W V. HAVE		CUA

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	DATUM	AANT	TOEST	GEM	VINDPLAATS	OPMERKINGEN	WNR
PATELLA VULGATA	SCHAALHOREN	910529	E			OST W PIER		CUA
PATELLA VULGATA	SCHAALHOREN	910612	A			OST W PIER		CUA
PATELLA VULGATA	SCHAALHOREN	910712	A			OST W PIER		CUA
PATELLA VULGATA	SCHAALHOREN	910810	E			ZBR STRAND TEN O V. W.DAM		CUA
PATELLA VULGATA	SCHAALHOREN	910924	A			OST W PIER		CUA
PATELLA VULGATA	SCHAALHOREN	911009	E			OST W PIER		CUA
PHILOCHERAS TRISPINOSUS		910810	1			ZBR TEN W VAN W.DAM	0.5 M DIEP	CUA
PHILOCHERAS TRISPINOSUS		910815	1			DB STRAND 0.5 M DIEP	IN FIJN NET	CUA
PHILOCHERAS TRISPINOSUS		911010	4			ODK O KANT	IN KRUNET	CUA
PHOLIS GUNNELLUS		910303	1			OST	ONDER STEEN	CUA
PHOLIS GUNNELLUS		910330	1			DB		CUA
PHOLIS GUNNELLUS		910416	1			DB	TUSSEN STENEN	CUA
PHOLIS GUNNELLUS		910712	2			OST W PIER		CUA
PILUMNUS HIRTELLUS	RUIG KRABBETJE	910303	6	D+L		ZBR O DAM	3 DOOD 3 BIJNA DOOD	CUA
PILUMNUS HIRTELLUS	RUIG KRABBETJE	910330	1			DB GOLFBREK.		CUA
PISIDIA LONGICORNIS	PORCELEINKRAB	910809	1			KN ALBERTSTRAND	GOLFBREKER	CUA
PISIDIA LONGICORNIS	PORCELEINKRAB	910811	2			KN ALBERTSTRAND	GOLFBREKER	CUA
PLEUROBRACHIA PILEUS	ZEEDRUIF	910410	E			DP		VE
POLYSIPHONIA NIGRESCENS		919222	30			DB POELTJES GOLFBREKERS		CUA
POMATOSCHISTUS SPEC		910815	E			DB STRAND 0.5 M DIEP	IN FIJN NET	CUA
PORCELLANA PLATYCHELES	HARIG PORCELEINKRABBETJE	910303	3	L		ZBR O DAM	JUVENIEL	CUA
PORCELLANA PLATYCHELES	HARIG PORCELEINKRABBETJE	910416	1			DB		CUA
PORCELLANA PLATYCHELES	HARIG PORCELEINKRABBETJE	910612	2			OST W PIER		CUA
PORCELLANA PLATYCHELES	HARIG PORCELEINKRABBETJE	910629	1			OST		CUA
PORCELLANA PLATYCHELES	HARIG PORCELEINKRABBETJE	910712	6			OST W PIER		CUA
PORCELLANA PLATYCHELES	HARIG PORCELEINKRABBETJE	910808	2			KN ALBERTSTRAND	GOLFBREKER	CUA
PORCELLANA PLATYCHELES	HARIG PORCELEINKRABBETJE	910811	1			ZBR ALBERTSTRAND	GOLFBREKER	CUA
PORCELLANA PLATYCHELES	HARIG PORCELEINKRABBETJE	910829	6			OST W PIER		CUA
PORPHYRA UMBILICALIS	PURPERWIER	910303	A			ZBR OOSTEL. DAM	OP ROTSEN	CUA
PORPHYRA UMBILICALIS	PURPERWIER	910330	A			DB GOLFBREKERS		CUA
PORPHYRA UMBILICALIS	PURPERWIER	910402	A			BB O PIER		CUA
PORTUNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910429	1	0		DB	SCHILD	CUA
PORTUNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910429	1			OST	TUSSEN STENEN	CUA

LATIJNSE NAAM	NERLANDSE NAAM	DATUM	AANT	TOEST	GEM	VINDPLAATS	OPMERKINGEN	WNR
PORTUMNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910429	1			ZBR W STRAND	SCHILD	CUA
PORTUMNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910529	4			OST W PIER		CUA
PORTUMNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910714	5			SIB	GARNAALKRUIER	MJ
PORTUMNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910715	10			SIB	AANGESPOELD	MJ
PORTUMNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910716	30			SIB	DODE EX EN SCHILDEN	MJ
PORTUMNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910801	4			DB	VERVELLINGEN	CUA
PORTUMNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910802	8			ODK GROENENDIJK	KRUINETTEN	CUA
PORTUMNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910809	10	D		KN	DODE + VERVELLINGEN	CUA
PORTUMNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910810	40	D+L		ZBR TEN W VAN W.DAM	1 LEVEND 0.5 M DIEP	CUA
PORTUMNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910829	1	D		OST W PIER		CU
PORTUMNUS LATIPES	BREEDPOOTKRAB	910925	1	D		OST W KANT	SCHILD	CUA
PRAUNUS FLEXUOSUS		910815	1			DB STRAND 0.5 M DIEP	IN FIJN NET	CUA
PSAMMECHINUS MILIARIS	ZEEAPPEL	910303	1	L		ZBR O DAM	INFRAUITTORAAL	CUA
PSAMMECHINUS MILIARIS	ZEEAPPEL	910330	1	D		DB		CUA
PYCNOGONUM LITTORALE	MICHELINMANNETJE	910804	1			DB	TUSSEN MOSSELS	CUA
PYCNOGONUM LITTORALE	MICHELINMANNETJE	911010	2			OST W PIER	KOPPEL ONDER ROTSEN	CUA
RHIZOSTOMA PULMO	ZEEPADDESTOEL	910904	1			SIB	17 CM D	MJ
RHIZOSTOMA PULMO	ZEEPADDESTOEL	910991	1			KOK	15 CM D	MJ
SAGARTIA ELEGANS		910330	A			DB		CUA
SAGARTIA SPEC.		910303	3			ZBR O DAM		CUA
SAGARTIA SPEC.		910924	A			OST W PIER	POELTJES TUSSEN STENEN	CUA
SCHISTOMYSIS KERVILLEI		910815	100			DB STRAND 0.5 M DIEP	IN FIJN NET	CUA
SCHISTOMYSIS KERVILLEI		911012	40			ODK O KANT	IN KRUINET	CUA
SCORBICULARIA PLANA	PLATTE SLIJKGAPER	911101	3	L		ZBR TEN O V. W DAM	IN SITU / SLIKKIG ZAND	CUA
SEMIBALANUS BALANOIDES		910330	A			DB GOLFBREKERS		CUA
SEPIA OFFICINALIS	ZEEKAT	910714	1	D		SIB	L 26 CM	MJ
SERTULARIA CUPRESSINA	ZEECPRES	910302	E			ZBR O DAM	KLEINE KOLONIES OP ROTSEN	CUA
SERTULARIA CUPRESSINA	ZEECPRES	910330	30			DB GOLFBREKERS		CUA
SERTULARIA CUPRESSINA	ZEECPRES	911012	1			ODK O KANT	KOLONIE	CUA
SPISULA SUBTRUNCATA	HALFGEKNOTTE	910222	M			DB	+/- 10 MM	CUA
SPISULA SUBTRUNCATA	HALFGEKNOTTE	910802	E	L		ODK GROENENDIJK		CUA
SPISULA SUBTRUNCATA	HALFGEKNOTTE	911012	M			ODK O KANT	AANGESPOELD	CUA
SUCCULINA CARCINI	KRABBEZAKJE	910715	1			KOK	OP STANDKRAB	

LATIJNSE NAAM	NEDERLANDSE NAAM	DATUM	AANT	TOEST	GEM	VINDPLAATS	OPMERKINGEN	WNR
SYNGNATHUS ROSTELLATUS	KLEINE ZEENAALD	910714	2			SIB	VANGST GARNAALKRUIER	MJ
TAURULUS BUBALIS	GROENE ZEEDONDERPAD	910331	1	D		OST W DAM		CUA
TAURULUS BUBALIS	GROENE ZEEDONDERPAD	910415	3			OST	TUSSEN STENEN	CUA
TAURULUS BUBALIS	GROENE ZEEDONDERPAD	910925	1			OST 1STE GOLFB8 TEN W V.		CUA
TEALIA FELINA	ZEEDAHLIA	910303	20			ZBR O DAM	OP ROTSEN	CUA
TEALIA FELINA	ZEEDAHLIA	910330	E			DB GOLFBREKERS		CUA
TELLINA TENUIS	TERE PLATSCHHELP	911101	10	L		ZBR TEN O V. W DAM	ROSE / IN SITU / SLIKKIG ZAND	CUA
TERGIPES TERGIPES		910909	3			KN ALBERTSTRAND	OP OBELIA SPEC. / GOLFBREKER	CUA
TRACHINUS VIPERA	KLEINE PIETERMAN	910714	2			SIB	9 EN 15 CM NET KRUIER	MJ
TRACHINUS VIPERA	KLEINE PIETERMAN	910715	3			SIB	12CM	MJ
TRACHINUS VIPERA	KLEINE PIETERMAN	910716	3			SIB	10 A 15CM	MJ
TRACHINUS VIPERA	KLEINE PIETERMAN	910802	20			ODK GROENENDIJK	KRUINETTEN	CUA
TRACHINUS VIPERA	KLEINE PIETERMAN	910909	1			SIB	17 CM	MJ
TRIVIA MONACHA	KOFFIEBOONTJE	910410	1			DP		VE
TUBULARIA INDIVISA		910302	4	L		ZBR O DAM	KOLONIES	CUA
TUBULARIA LARYNX	GORGELPIJP	910302	15	D+L		ZBR O DAM	KOLONIES OP ROTSEN	CUA
TUBULARIA LARYNX	GORGELPIJP	910712	E			OST W PIER	KOLONIES INFRA LITT. FRANJE	CUA
TUBULARIA LARYNX	GORGELPIJP	910809	E			KN ALBERTSTRAND	GOLFBREKER	CUA
TUBULARIA LARYNX	GORGELPIJP	910810	E			ZBR TEN W VAN W.DAM	ROTSSEN	CUA
ULVA LACTUCA	ZEESLA	910330				DB GOLFB8.		CUA
ULVA SP.	ZEESLA	910303	A			ZBR OOSTEL. DAM	OP ROTSEN	CUA
URTICINA FELINA		910303	20			ZBR O DAM	OP ROTSEN	CUA
VENERUPTIS SENEGALENSIS TAPIJTSCHELP		910303	2	D		ZBR O DAM	AANGESPOELDE DOUBLETEN	CUA
VENERUPTIS SENEGALENSIS TAPIJTSCHELP		911010	1			OST W PIER	DOUBLET	CUA

KORTE MEDEDELINGEN.

VROEGE *SEPIA OFFICINALIS* L., 1758. 36190

Tijdens een duik in de Oosterschelde te Wemeldinge op 1-V-1992 werd één exemplaar gezien op ongeveer 8 m diepte. In mei en juni komen er normaal veel zeekatten zich voortplanten in de Oosterschelde, waar ze regelmatig door duikers kunnen worden waargenomen (mond. meded. verschillende duikers).

Ph. Moreaux

QUASI-VERDWIJNEN VAN EEN DICHTE BROKKELSTER-POPULATIE (*OPHIOTRIX FRAGILIS*) IN DE OOSTERSCHELDE. 25873

In de loop van het jaar 1991 tijdens verschillende duiken in de Oosterschelde ter hoogte van Wemeldinge: enorm veel Brokkelsterren bedekken het zand en het slib (duiken tussen mei en oktober 1991; Brokkelsterren tussen ongeveer 3 en 25 meter diep). Dit jaar (1 en 2-V-1992 en 16-VI-1992) praktisch geen Brokkelsterren meer te Wemeldinge!

De verandering van fauna kan niet te wijten zijn aan verandering in chemische samenstelling van het water want te Wissenkerke (ongeveer 20 km meer naar de monding van de Oosterschelde toe) is er wel dergelijk zeer dicht Brokkelster-tapijt aanwezig (26-V-1992 en 16-VI-1992).

Ter informatie: in 1991 noch vroeger had ik ooit gedoken te Wissenkerke. Kan er iemand een verklaring geven voor dit spectaculair verschil: verandering stroming, water minder voedselrijk in '92, ...?

Ph. Moreaux

VERKLEURINGEN BIJ DE SLEUTELGATHOREN DIODORA GRAECA (L., 1758).

25874

Op 8 juni '92 vond ik op het strand van Lombardsijde in de vloedlijn een prachtexemplaar van de Sleutelgathoren *Diodora graeca*. De schelp had een crème-witte kleur met vanuit de top stralende paarsachtige kleurbanden. Thuisgekomen legde ik de Sleutelgathoren, samen met mijn andere vondsten, 24 uur lang in leidingwater. Groot was mijn verbijstering toen ik zag dat die prachtige schelp een egaal bruin-gele kleur had gekregen. Van de kleurbanden was geen spoor meer te bekennen.

De exemplaren van *D. graeca* die ik vroeger in De Panne vond waren meestal ook bruin van kleur. Toen veronderstelde ik dat het om oude exemplaren ging. Overigens beschrijft ENTROP (1965) de Sleutelgathoren als "groenig of bruingeel". De normale kleur van de schelp (met levend dier) is nochtans crème-wit met donkere banden, zoals ook beschreven door POPPE & GOTO (1991). Ook DE BOER & DE BRUYNE (1991) vermelden "vuilwit, met soms vanuit de top stralende donkere radiale kleurbanden". De op de Waddeneilanden gevonden fragmenten zijn volgens de auteurs van Holocene of Pleistocene ouderdom. Jammer genoeg zeggen ze niets over de kleur van deze fragmenten.

Zou het misschien mogelijk zijn dat de meer noordelijker levende Sleutelgathorens na het afsterven van het dier door een chemische reactie bruin verkleuren, terwijl de *Diodora*'s die in warmere gebieden voorkomen niet verkleuren? Overigens ben ik tot de vaststelling gekomen dat echt oude exemplaren doorgaans grijs van kleur zijn.

(nota van de redactie:

F. Kerckhof wist me te vertellen dat de bruingele verkleuring hoofdzakelijk te wijten is aan de oxidatie van ijzerionen tot ijzeroxide. Deze reactie kan plaatsgrijpen door blootstelling aan lucht of door contact met zuurstof in het (leiding)water. Schelpen die lange tijd in een ijzerhoudende omgeving met genoeg zuurstof liggen verkleuren inderdaad tot bruingeel; denken we maar aan de talrijke zo verkleurde schelpen van de westkust.

Men kan zich eventueel ook de vraag stellen of het leidingwater van Antwerpen misschien veel ijzer bevat; of konden de in de schelp aanwezige ijzerionen omwille van het spoelen (waarbij veel zuurstof in het water opgenomen wordt) gemakkelijker oxideren ? Blijft de bruingele kleur op de schelp of verdwijnt ze met de tijd ? In elk geval een opmerkelijk fenomeen!)

Literatuur.

BOER, T.W. DE & R.H. DE BRUYNE, 1991. Schelpen van de Friese Waddeneilanden.-

Fryske Akademy, Ljouwert. 300 p.

ENTROP, B., 1965. Schelpen vinden en herkennen.- Thieme, Zutphen. 320 p.

POPPE, G.T. & Y. GOTO, 1991. European Seashells. Vol. I.- Christa Hemmen Verlag, Wiesbaden. 352 p.

D. Wouters

BOEKBESPREKING.

CABIOC'H, J., J.-Y. FLOC'H, A. LE TOQUIN, Ch.-F. BOUDOURESQUE, A. MEINESZ & M. VERLAQUE, 1992. Guide des algues des mers d'Europe.- Delachaux et Niestlé, Neuchâtel, 231 p.

ISBN 2-603-00848-X

Prijs: 950,- BEF.

Deze gids beschrijft 360 wiersoorten uit Europa, die leven op de Atlantische en de Middellandse Zeekusten. 215 ervan zijn in een kleurenfoto afgebeeld. De keuze van de soorten is, op enkele uitzonderingen na, over het algemeen goed. In dit verband is het b.v. jammer dat in het genus *Ceramium*, enkel *C. ciliatum* is opgenomen. Ook jammer dat *Corallina officinalis*, alhoewel vermeld, niet werd afgebeeld. De foto's zijn van goede kwaliteit, vooral deze van de Atlantische soorten zijn uitstekend. Over enkele wil ik toch een opmerking kwijt. *Mastocarpus stellatus* is op de foto geelachtig groen gekleurd (waarschijnlijk door een slechte belichting), terwijl de soort eigenlijk paarsachtig zwart van kleur is (zoals trouwens in de tekst vermeld staat).

De foto's in het boek zijn genummerd; er is echter geen legende opgenomen, waardoor telkens heen en weer moet gebladerd worden om uit de tekst te kunnen vernemen welke soort staat afgebeeld. Een ander ongemak aan het boek is het volgende.

De wieren uit de Middellandse Zee en van de Atlantische kust worden in twee afzonderlijke hoofdstukken behandeld. Een aantal wieren komen echter in beide gebieden voor, deze worden dan ofwel in het eerste ofwel in het tweede gedeelte van het boek afgebeeld, zelden in de beide. Het vervelende hieraan is dat de lezer nogmaals verplicht wordt het boek naar voren of naar achteren te doorbladeren.

Net zoals de gids met kleurenfoto's van GAYRAL & COSSON (1986), is het hier besproken werk zeer bruikbaar om "voorlopige" determinaties te verrichten. De gids kan in geen geval de van microscopietekeningen voorziene flora's van COPPEJANS et al. (1980-86) vervangen. Een juiste determinatie is in vele gevallen inderdaad

slechts mogelijk indien microscopisch onderzoek verricht wordt. Ondanks de vermelde kritieken gaat het hier toch om een goed boek, dat de strandwerker zeker van dienst kan zijn. De prijs is bovendien niet overdreven hoog.

Literatuur.

- COPPEJANS, E. & D. VAN DER BEN, 1980. Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust.- Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie, Gent, 156 p.
- COPPEJANS, E., 1982. Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust. Deel II: Beschrijvingen. Groen- en Bruinwieren.- Stentor, 17: 157-254.
- COPPEJANS, E., 1982. Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust. Deel III: Beschrijvingen. Roodwieren.- Stentor, 18: 255-392.
- COPPEJANS, E., T. BEECKMAN & J. GILLIS, 1986. Zeewierengids voor de Belgische en Noordfranse kust. Deel IV: Addendum met herwerkte sleutel, incluant des clefs d'identification et un glossaire en francais.- Nationale Plantentuin van België, 393-568.
- GAYRAL, P. & J. COSSON, 1986. Connaître et reconnaître les Algues marines.- Ouest-France, Paris, 235 p.

C. d'Udekem d'Acoz

GESIGNALEERDE LITERATUUR.

Naast de al bestaande rubrieken "Korte Mededelingen", "Boek-besprekingen" en de wat in onbruik geraakte "Vraag en aanbod" introduceren we hier een vierde: "Gesignaliseerde literatuur".

Hiermee willen we de lezer van dienst zijn door nieuwe boeken aan te kondigen maar ook door op het bestaan te wijzen van interessante oudere op de boekenmarkt nog verkrijgbare werken. Normaal zal een gewone opsomming van de titels volstaan; een klein woordje uitleg (i.v.m. de inhoud, de prijs of waar en hoe ze te koop zijn) eraan toevoegen mag ook.

Al wie denkt over nuttige literatuurtips te beschikken kan deze vanaf nu doorgeven aan de redactie. Een eerste lijstje hieronder:

TODD, C.D. & M.S. LAVERACK, 1991. Coastal Marine Zooplakton. A practical manual for students.- Cambridge University Press.

Bevat 106 blz. met mooie zw/w microfoto's van de belangrijkste dierlijke planktonorganismen in de Britse (en onze) kustwateren. 820,- BEF

Werkgroep Noordzee-Landelijke vereniging tot behoud van de Waddenzee, 1992.

Bruinvissen, dolfijnen en walvissen van de Noordzee.- M&P Weert.

Met veel foto's en tekeningen en volledig gebaseerd op Nederlandse en Belgische gegevens. 795,- BEF

Greenpeace, 1991. De Noordzee. Het Greenpeace Boek.- M&P Weert, 144 p.
595,- BEF

Greenpeace, 1991. De Middellandse Zee. Het Greenpeace Boek.- M&P Weert, 144 p.
595,- BEF

Beide Greenpeace boeken zijn gelijkaardig opgevat, met informatieve teksten rond de voornaamste bedreigingen.

BRUYNE, R.H. DE, 1991. Schelpen van de Nederlandse Kust.- JBU & KNNV, 163 p.

Per blad worden 2 soorten besproken en in een fraaie potloodtekening afgebeeld. In totaal passeren de 100 algemeenste soorten de revue. 330,- BEF

Alle hierboven vermelde titels zijn verkrijgbaar bij BIOSERV (zie reclame elders in dit nummer). Leden 10% korting.

G. Rappé

VERS VAN DE PERS!

Unicum voor Oostende en de kust :

Makreel vanop staketsel

Eind september en ook nog de eerste dagen van de maand oktober speelden zich unieke momenten af aan het zogenaamde hoofd te Oostende. Door het zachte weer, de geringe stroming en het heldere water, wisten sportvissers voor het eerst in de geschiedenis makreel te vangen vanop het staketsel.

Normaal moet men 4 tot 5 kilometer in zee gaan om deze vissoort te kunnen vangen.

"En het ging niet om één verdwaald exemplaar, maar om honderden", zegt Georges Smissaert, zaakvoerder van een winkel voor vissers in de

Kaaistraat - en zelf al 20 jaar verwoed sportvisser. "Wij haalden makrelen boven van 30 à 40 centimeter lengte en kregen meteen de interesse van tal van toeristen, die de 'levende verse vis' wilden afkopen.

Met de storm van de afgelopen dagen is de kans op het vissen van meer makreel, onbestaand geworden. Makreel wordt immers niet met aas, maar met pluimen gevist. De vissen komen op de bewegende pluimen af en happen toe. In troebel water zijn die pluimen natuurlijk niet meer zichtbaar.

Men ving de afgelopen weken ook meer geep dan normaal het geval is. Geep is een cilindervormige vis met een lange snuit en groene graten. "Geep komt geregeld voor nabij het staketsel, maar die makrelen, dat is werkelijk een unicum. Ik heb de laatste dagen meer pluimen dan aas verkocht, want iedereen wou zijn makreel vangen. Het was werkelijk een rage geworden.

Misschien wordt het nu tientallen jaren wachten, vooraleer we nog eens makreel kunnen vangen vanop het staketsel." (PJA)

"TIPS " 8 OKTOBER 1992

AANWIJZINGEN
VOOR
AUTEURS

In "De Strandvlo" worden originele artikels i.v.m. de mariene en brakwaterfauna en flora van de kusten van West-Europa in het algemeen en van België in het bijzonder opgenomen. Tevens worden literatuurbesprekingen, excursieverslagen, korte mededelingen, verzoeken en bestuursaangelegenheden opgenomen.

Kopij in machineschrift of zeer duidelijk met de hand geschreven wordt aan de redacteur bezorgd liefst vóór de 15de van de maanden februari, mei, augustus of november. Tekeningen in zwarte inkt op een afzonderlijk vel papier maken. Zwart-wit foto's, op wit glanzend papier afgedrukt, kunnen ook gepubliceerd worden. In de tekst moet ofwel naar de afbeeldingen verwezen worden, ofwel dient een onderschrift op een apart blad bijgevoegd te worden. Latijnse soortnamen in de titel worden bij voorkeur met de auteur en jaartal aangeduid (volgens de regels van de nomenclatuur). Deze regel is niet van toepassing voor latijnse namen in de tekst. Literatuurcitaten in de tekst omvatten enkel de auteur en jaartal, b.v.:

"Volgens LELOUP (1952) is de soort vrij zeldzaam aan onze kust." of,

"De soort is vrij zeldzaam aan onze kust (LELOUP, 1952)".

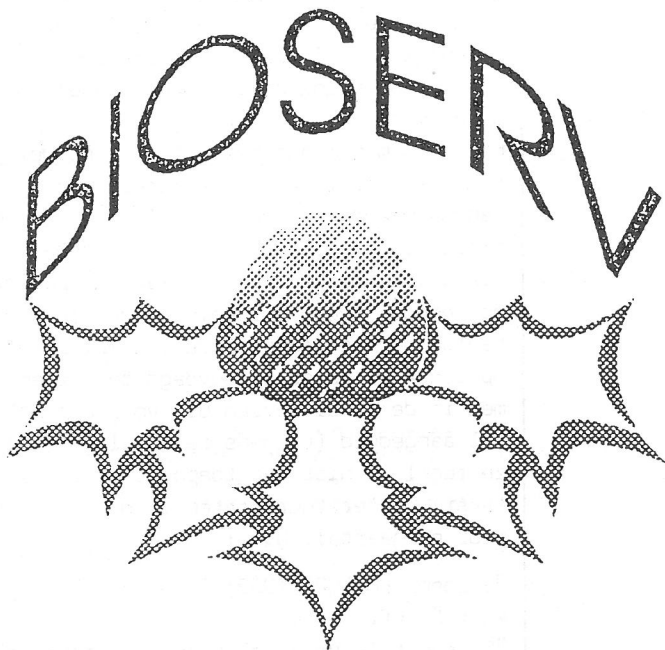
Deze citaten verwijzen naar een literatuurlijst achteraan het artikel, waarin de publicaties als volgt worden verzameld. In geval van een boekwerk (niet in een serie verschenen), in volgorde: auteur(s), jaartal van uitgifte, titel, plaats van uitgifte, uitgeverij, aantal bladzijden, aantal platen en/of tabellen (indien niet gepagineerd). B.v.:

EBEN, W., 1884. De weekdieren van België.- Gent: Vuylsteke, 116 p., 7 pl.

Ingeval van een tijdschriftartikel moet de gestandaardiseerde afkorting van de naam van het tijdschrift gebruikt worden, b.v.:

SNACKEN, F., 1956. Eolisch zandtransport langs het Belgische strand.- Natuurwet. Tijdschr. 38(3-4): 89-99, pl.VI-VII.

Indien het artikel een voor de wetenschap nieuw of zeldzaam gegeven bevat (b.v. een nieuwe soort voor een faunagebied, een belangrijke waarneming over de biologie van een species, ...) dan is een korte samenvatting in het Engels of het Frans zeer wenselijk. Ten alle tijde kan met de redacteur overlegd worden over bijkomende problemen.

BIOSERV

voor al uw mariene en andere boekenwensen
eigen besteldienst voor binnen- en buitenlandse werken

Spoorweglaan 5, 9880 Aalter (G. Rappé)

tel. 091/74.13.66

fax 091/74.13.70

Open: 14.00-18.30 u / woensd. & zat. ook 10.00-12.00 u

Gesloten: zondag & dinsdag

JEUGDHERBERG "DE PLOATE"
LANGESTRAAT, 82
8400 OOSTENDE
TEL. 059/80.52.97

Natuureducatief maatwerk voor individuele leden, gezinnen, groepen en scholen (volgens leeftijdsgroep, budget en aangevraagd thema).

Volledig uitgewerkte dag-, halvedag uitstappen en meerdaagse verblijven. Geleide strandwandelingen.

Inrichten van studiedagen, kadervorming, congressen, seminars en vergaderingen.

"Alles inbegrepen"-programma's: volpension accommodatie, uitstappen, opdrachten, werkbladen, didactisch en educatief materiaal, documentatie en een degelijke begeleiding door onze gidsen.

Groene winkel, natuur-infocentrum en vogelasiel.

OPTIEK DE PUTTER

St. Jakobsstraat 32

8000 Brugge

Tel. 050/33.47.88

euromex microscopen

&

stereomicroscopen